

DEBAT 6. apr. 2020 | kl. 07:51

Kropsbasis

ERIK JUUL

har bidraget med | 4 INDLÆG | 4 ANBEFALINGER | 0 KOMMENTARER

- en teknisk værktøjkasse, en mangfoldig oase eller "det forkerte sted"?

Af Erik Juul – Lektor, Cand. pæd. i idræt v. VIA UC Læreruddannelsen i Aarhus. Folkeskolelærer.

Se alle job på Lærerjob.dk

"Fedt, fedt, fedt ... vi trak KROPSBASIS".

Sådan har det formentligt lydt fra eleverne på de skoler hvor idrætsfaget blev udtrukket som en del af 9. klassernes eksamen og her i april måned p.g.a. corona situationen e-virtuelt har trukket en seddel med et indholdsområde fra henholdsvis pulje A og B.

I artiklen *"Idrætsprøven ... slip hestene løs"* i Folkeskolen d. 2.8 2015 fortalte jeg om mine erfaringer som censor på tre forskellige skoler ved 9. klassernes prøve i idrætsfaget.

De grupper, der havde trukket begrebet KROPSBASIS, slæbte sig den gang igennem monotone gentagelser af joggende hælsark, knæløft, armstrækninger, mavebøjninger o. lign. Ja selv 'planken' skulle bedømmes. Alt sammen uden et eneste smil på læben!

Jeg havde lyst til at springe op på eksamensbordet og imitere John Keating i filmen "Døde poeters klub" med et oplæg om idrætsglæde og motivation.

Blandt kollegaer på læreruddannelserne, lærere i grundskolerne, idræts e-platforme, kursusudbydere og forhandlere af idrætsudstyr kan jeg læse og høre mig frem til, at begrebet Kropsbasis stadig tumler rundt på en nysgerrig, dynamisk fortolkningsarena.

Udover at eleverne skal tilegne sig øget kropsbevidsthed, kendskab til basisbegreber og kroppens sprog, hvad er så det konkrete indhold, som kan lægges ind i undervisningen, når overskriften er kropsbasis? Herunder: Hvad er det, eleverne kan vejledes til, når de står med indholdsområdet på lodtrækningssedlen?

FORMALIA

KROPSBASIS har i mange år fungeret som et 'emne' i idrætsundervisningen, men blev et særskilt indholdsområde i Fælles Mål fra 2014/15 og er det fortsat i Fælles Mål fra 2019.

Kropsbasis kan billedligt beskrives som byggestenen af grundlæggende bevægelselementer der har overførselsværdi til mange sammenhænge i idrætten. Man kan tale om at støtte elevernes etablering af en alsidig motorisk klangbund.

At beskrive en person med veldisponeret styrke, udholdenhed, smidighed, balance, rytmeformfølelse, reaktionsevne og koordination sammenfattes måske bedst i det klassiske begreb at være: "ADRÆT".

Hvis det samtidig kan kombineres med sociale- og psykologiske elementer som at kunne samarbejde, holde fokus, have etisk fornemmelse, besidde kreativitet og mod ... rækkes der ud efter en menneskelig idrætslig guldmedalje!

Alle har forskellige kropserfaringer iboende. Noget er modnet via vores DNA, andet er igennem livet tillært, måske i en sådan grad, at man er blevet god eller meget dygtig til bestemte aktiviteter. Vi har skabt os et kropsligt fundament.

Begrebet kropsbasis var i sin første Fælles Måls levetid som selvstændigt indholdsområde på mange underviseres og dermed elevers indre billedskærm ensbetydende med en række forøvelser hentet fra den dansende og gymnastiske verden.

Dette var og er der absolut fornuft i, men ikke kun... !

At række ud efter en bredere og mere tværgående fortolkning, hvor kropsbasis skulle bruges til andet end stiliserede kropslige teknikaliteter var for mange 'en by i Rusland'.

Dette, selvom der i de tidligere læseplaner under trinforløbene (efter 2. klassetrin/ efter 5 klassetrin osv.) netop var en verden af muligheder i forhold til hvad kropsbasis byggestenene også kunne bruges til. Fx at bygge videre mod: Akrobatik, brydeaktiviteter og kampeleje, jonglering og krydsfunktioner, aktiviteter på hjul og lignende.

Eksempler som naturligvis var vejledende for at give kropsbasis et noget bredere indhold at lege med. Mange steder blev det desværre ikke hverken foldet ud eller brugt til inspiration; - om end det de seneste par år har forbedret sig jf. mine folkeskole kilder.

PARADOKSET

Det paradoksale, i forhold til de nu gældende Fælles Mål fra 2019, som glædeligt er blevet forenklet og læringsmålsstyringen gjort frivillig, er dog at disse vejledende eksempler -formentligt i forenklingens navn, på foranledning af UVM's krav til skrivegruppen - er gledet ud!

Men kropsbasis giver ikke lige giver sig selv. Kropsbasis er, som de andre indholdsområder, ikke en disciplin.

Man kan gå til redskabsgymnastik, dans, boldspil, atletik. Men man kan ikke gå til kropsbasis. Det kan give associationer til "Mor-far-barn-gymnastik", men netop det har jeg svært ved at tro 9. klasses udskolingselever vil 'tænde på' at fremføre til en afgangseksamen i idræt!

Kropsbasis er, som de øvrige temaer indenfor 'Idrættens alsidighed' i Fælles Mål 2019 i dag beskrevet med overordnede begreber som: "Spænding, afspænding, balance, vægtforskydning, kropsbevidsthed, kropssignaler".

I vejledningen eksemplificeres der til: "... *balance, kropsindtryk og udtryk, koordination, rytme, spænding og afspænding. Ved fx at arbejde med at dreje, svinge, hoppe, rulle og koordinere små og store bevægelser og kropsformer kan der arbejdes hen imod mere komplekse og sammensatte kropsudtryk.....*"

For mig en grundbetonet og meget 'snæver kropsbasis' forståelse - en **KROPSTEKNISK VÆRKTØJSKASSE** - frem for en 'mangfoldig kropsbasis' forståelse.

En mangfoldig kropsbasis forståelse SKAL selvfølgelig også inkludere de grundgymnastiske, dansende/udtryks elementer og perspektiver. Men det burde tydeliggøres i de officielle skrifter til lærerne - og formidles til eleverne - at den netop kan forgrene sig progressivt videre ind i andet indhold som at dygtiggøre sig ud i f.eks. rope-skiping, klatring eller på cirkus markedspladsen.

Men selvfølgelig også videre ind i de mere etablerede skoleidrætsområder som dansens-, boldspillets-, gymnastikkens eller atletikkens verden;- om end de har deres eget indholdsområde.

At inddrage ovennævnte eksempler eller miksede former af de ikke så anvendte idrætsaktiviteter kan med rimelighed antages at styrke elevmotivationen, opfindsomhed, konkrete mestringsønsker - frem for pr. automatik at gribe ned i skuffen med armstrækninger, planken og zombie-jogging-hælsparke.

KROPSBASIS-FORTOLKERNE

De seneste 5 år har flere, der vil idrætten det godt, budt ind med bøger, artikler, idrætsduge, videoklip og kursusmaterialer hvor kropsbasis begrebet fortolkes og byggestens aktiviteterne foldes bredere ud. Tak for det.

Det genkendes selvfølgelig, at de fleste af forfatterens egen idrætslige baggrund eller kæpheste hypes lidt mere i både skrift, tale og film. Men den som laver materialet eller betaler for musikken bestemmer jo. (Inkl. undertegnede i dette skriv;- sådan er det jo!)

Derfor kunne en del af de nye idrætsmaterialer have foldet buketter med kropsbasis endnu mere ud. Gjort begrebet tydeligere som base med forgreninger til et indholdsmæssigt farverigt liv.

Foldet bedre ud, ville kropsbasis som indholdsområde kunne gå fra den 'tekniske ælling' og flyve til en **'MANGFOLDIG OASE'!**

Det vil bestemt være en mulighed, men....

MANGLER SKOLEIDRÆTTEN ET NYT INDHOLDSOMRÅDE?

Som det fremgår af ovenstående, advokerer jeg for, at de basale kropslige byggesten via indledende eksperimenter, øvelser og træning gradvis og funktionelt kan glide over i mere målrettede bevægelses- og aktivitetsforløb således at KROPSBASIS kompetencer kan øves, gentages, læres, sammensættes og målrettes indenfor forskellige idrætslige arenaer.

MEN en anden mulighed kan også tænkes:

At KROPSBASIS fjernes som et selvstændigt fagligt indholdsområde og fra 9. klasses afgangsprøven i idræt og (igen) placeres iboende de andre områders basistilgange: Redskabs-basis, fysisk trænings-basis, atletik-basis, dans og udtryks-basis, bold-basis, natur & udelivs-basis.

Det åbner en plads til et nyformuleret fagligt indholdsområde, der omfavner alt det bevægelsesmæssige 'street' og undergrundsagtige, det vilde, det skæve og farverige anderledes, som via fortolkninger pt. skrues ind i kropsbasis delen, selvom det i princippet er **'DET FORKERTE STED' !**

Som et multi-indholdsområde er det kæmpestort. En 'blandet landhandel'. Men selv over 10 års skolegang skal og kan eleverne ikke arbejde med alle de muligheder et mangfoldigt kropsbasis program giver. Som meget andet handler det om det eksemplariske princip.

Der skal vælges noget ud. Indenfor området kan 3 - 4 forskellige aktiviteter over 10 år med progression måske være et godt bud på at kunne støtte en temabaseret undervisning. Som med alt andet handler det udover alsidighed om at balancere det med fordybelse, så eleverne tilegner sig viden og færdigheder... lærer noget.

Jeg er bekendt med, at flere af disse mindre og 'skæve' aktiviteter på nogle skoler og uddannelser lever kvalificeret og til stor begejstring i idrætslige kulturforløb og mindre moduler. Oftest dog på samme tilfældige perron som de 'time løse fag', hvor en eller to ildsjæle bestemmer om toget stopper eller ej!

Hvad området skulle hedde og indholdsmæssigt bestå af, må bero på fremadrettede drøftelser. Men lad gerne ilden ulme og gløde lidt. Så går den enten ud, tager nye former eller nogen bliver måske fanget af ideen og puster med på et tidspunkt?

Hvem ved, måske Danske skoleelevers organisation (DSE) ?

HVAD SKAL 'BARNET' HEDDE?

Hvad kunne det nye indholdsområde hedde?

* Idrættens 'skæve' vinkler

* Idrættens underskov

* Street & mangfoldighed

- * Idrættens 7. dimension
- * Krop og ekvilibrisme
- * Idræts X
- * Kropps talenter
- * Multi idræt
- * Kropsbasis og kropsaktiviteter

Ordet er frit ...

INDHOLD OG KVALITETSKRAV

Det er klart at der, som i dag, bør være en proces i at vurdere de enkelte bevægelsesaktiviteter og discipliner – både kendte og fremtidige - m.h.t. kvalitet og brugbarhed som lærings- og dannelsespotentialer i folkeskolens fag idræt.

Nedenstående er inspireret fra tidligere Fælles Mål forslag og kan naturligvis justeres og suppleres af elever, studerende, lærere, UVM udvalg og andre gode interessenter:

Akrobatik / kropps- / stole- / solocykel-

Bevægelsesdrama

Slåeskultur, kamplege, brydeaktiviteter,

Stagefight / wrestling.

Klatring

Jonglering, krydsfunktioner & cirkusgøgl.

Sjipning / rope-skiping

Legebaserede idrætsaktiviteter

Gå på line og balanceaktiviteter

Løb på redskaber på hjul

Stump m. rekvisitter / krop

Yoga / kata aktiviteter

Andre kreative udtryk hvor kroppen er redskabet

Mange spændende aktiviteter fra fx fitness-kulturen eller i vand-aktivitets værktøjskassen kunne sagtens passe ind her, men står også fint i deres eget indholdsområde. En yderligere diskussion om hvorvidt en aktivitet bedre hører hjemme et andet sted, bør kaldes noget andet, hvad der kunne tilføjes m.v. tages ikke i denne artikel.

På de fleste læreruddannelser i Danmark fungerer idrætseksamen således at nogle indholdsområder p.g.a. afstanden til skov, vand og atletik -muligheder 'afløses'. Det vil sige de gennemføres og vurderes undervejs, men eksamineres ikke til sidst i den endelige kompetencemålsprøve. Derfor er de fleste idrætseksaminer i dag bundet op på de tre traditionelle indholdsområder: Boldbasis og -spil, dans & udtryk samt redskabsaktiviteter.

At få et 4. multi-indholdsområde med - hvor jo kun et par ting skulle vælges ud til eksamen - vil øge de studerendes nuancer på tema fortolkninger, udvikle faget og støtte de lærerstuderende i at komme bredere idrætsfunderet ud i grundskolen.

At skyde det hele ned med et stoftrængsels- og tidsargument vil være ærgerligt. Måske burde de studerende i højere grad have indflydelse på deres egen idrætsprofil; - reducere, vælge noget fra eller andet til. Særlige moduler kunne bydes ud. Men det er en anden snak!

På VIA Læreruddannelsen i Aarhus har idrætsfaggruppen p.g.a. en stor dimensionering af studerende haft mulighed for - i samarbejde med LG (lærernes grundfaglighed) - igennem 6 år at udbyde et efterårs valgfag på femte semester ved navn: *"Innovative og understøttende læringsfællesskaber ... med inspiration fra idrættens 4. dimension"*.

I samarbejdet med LG prioriterer vi netop de studerendes viden og færdigheder i at støtte de elever, hvis motivation og glæde har lidt et større eller mindre knæk i de store kaosboldspil, bliver sidst i løbekonkurrencer eller mistrives i et for kompetitivt miljø.

Via de mindre, 'skæve' og anderledes fysiske aktiviteter - oftest organiseret individuelt, i par eller i mindre grupper etableres der et fællesskab hvor idrætslig opfindsomhed, tydelige mestringsmuligheder og krav går hånd i hånd med glimt i øjet, højlydte ærgelser og jubelråb. Der har til ovennævnte modul måttes indføres deltagerbegrænsning på 30 studerende!

Den begejstring, samt respons fra de studerendes ditto praktikforløb har betydet, at vi har fået smag også for idrætslige niche-områder, som vi for det meste ikke når at arbejde med på de nationale moduler.

OPMÆRKSOMHED PÅ OMRÅDET

At der faktisk er opmærksomhed på, at der eksisterer en 'underskov' af idræts- og bevægelses aktiviteter som ikke nyder ret stor fremme i skole og uddannelsessektoren bekræftes også af at kursusudvalget i Læreruddannelsens Idrætslærerforening LI barsler med at deres kommende medlemskursus har teamet: *"De forsømte indholdsområder"*!

At åbne op for en form for multi-idrætsområde vil betyde at både elever, lærere, studerende og undervisere i samarbejde, med hver deres erfaringer og professionalisme skulle støtte hinanden i at tilrettelægge og formidle indhold og form. Det kan kun blive spændende og vitaliserende. I grundbogen "Idrætsundervisning" (2008) af Helle Rønholt og Birger Peitersen, som formentlig alle uddannede idrætslærere i Danmark kan finde på hylden, har min tidligere kollega på Gerlev Idrætskole lektor Ph.d. Helle Winther (nu Institut for Idræt og Ernæring på Kbh. Universitet) i sin tid skrevet et emne-didaktisk kapitlet om: *"Kropsbasis - bevægelsesundervisningens fællesfaglige og flerdimensionelle fundament"*.

Det er velkendt at Helle Winther trækker vejret i sit professionelle liv igennem dansens sanselighed, kommunikation og psykologi. Referencerne til Merleau Ponty, R. Stelter, J. Borghäll m.fl. står velargumenteret i at støtte kropsbevidsthed, identitet og fællesskab via

tryghed, mod, samarbejde, kreativitet og rytme. Hun videregiver spændende erfaringer med flerdimensionelle kropslige samarbejder med kampsport, redskabsaktiviteter og atletik; men hendes 'sorte bælte' i dans fornægter sig selvfølgelig ikke.

Nu er der jo danset mange trin, løbet meget vand i åen og udviklet idrætsundervisning siden 2008; herunder en idrætsprøve med fremvisninger i folkeskolen.

I mindelighed tænker jeg at det blandt kollegaer og i idrætsudvalg, kunne være spændende at drøfte hvor grundlæggende og forgrenet kropsbasis kan eller bør være i grundskole- og læreruddannelses sammenhæng; - og samtidig have for øje, hvad gør vi med de 'forsømte' indholdsområder?

EFTERSKRIFT ...

Da min arbejdsdag er slut som idrætscensur på en af skolerne for et par år siden, er jeg på vej over skolegården. Et par af drengene der havde trukket og gennemført KROPSBASIS (meget sammenbidt) ... er nu i gang med skateboard vendinger, stilistiske manøvrer på ramper og sætter høj fart til jernrørs-slides. Bevægelses ekvilibrisme og kropskontrol på højt, højt niveau – umiddelbart livsfarligt for en idrætslektor!

Jeg spørger dem selvfølgelig: *"Hvorfor viste I ikke vejen til noget af det i jeres idrætseksamen?"*

Deres svar er en af grundene til denne artikel, og at jeg stiller mig op på bordet: *"Måtte vi da det?"*